

Protokół z VI posiedzenia

Międzyresortowego Zespołu do spraw materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej (telekonferencja)

26 marca 2024 r.

1. Otwarcie posiedzenia i powitanie uczestników

Spotkaniu przewodniczyła, z upoważnienia Ministra Infrastruktury, Pani Natalia Zając, Zastępca Dyrektora Departamentu Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w Ministerstwie Infrastruktury. Na początku, ze względu na zmiany osobowe w składzie Zespołu, poprosiła wszystkich uczestników posiedzenia o przedstawienie się.

2. Przyjęcie porządku obrad

Porządek obrad został przyjęty bez uwag.

3. Przyjęcie uchwały w sprawie sprawozdania z prac Międzyresortowego Zespołu za rok 2023

Sekretarz Zespołu przypomniał o obowiązku przedkładania Radzie Ministrów sprawozdania rocznego z prac Zespołu, wynikającym z § 15 ust. 1 zarządzenia nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. (M.P. poz. 1042) oraz o sposobie głosowania.

Oddano 7 głosów, w tym 7 ZA, 0 PRZECIW i 0 WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ.

Uchwała nr 4/2024 Międzyresortowego Zespołu do spraw materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z prac Zespołu zrealizowanych w roku 2023 została przyjęta.

4. Omówienie stanu realizacji planu działań Zespołu na rok 2024

Sekretarz Zespołu poinformował o zrealizowaniu zadania ministra ds. gospodarki morskiej ujętego w Planie działań Zespołu na rok 2024. „Opracowanie zestawienia dostępnych metod neutralizacji zagrożenia związanego z zaleganiem materiałów niebezpiecznych na obszarach morskich RP” zostało przekazane Członkom Zespołu. Intencją autorów dokumentu jest, aby miał on charakter otwarty i podlegał cyklicznej aktualizacji. W związku z tym poproszono Członków Zespołu o zgłaszanie ewentualnych uzupełnień.

Przedstawiciel MNiSW poinformował o stanie realizacji zadania pn. „Opracowanie jednolitego, zbiorczego zestawienia wszystkich prac badawczych i naukowych realizowanych w odniesieniu do materiałów niebezpiecznych zatopionych w polskich obszarach morskich, zawierającego zarówno dane dotyczące projektów (badań naukowych) już zrealizowanych, jak i planów takiej działalności (zestawienie powinno być następnie na bieżąco aktualizowane oraz dostępne publicznie na dedykowanej stronie internetowej, np. MEiN lub MZ Z.345¹)”. Ustalono, że opracowany i aktualizowany przez MNiSW wykaz może zostać opublikowany na stronie internetowej dedykowanej Zespołowi.

¹ Strona internetowa dedykowana Zespołowi: <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/miedzyresortowy-zespol-ds-materialow-niebezpiecznych-zalegajacych-na-obszarach-morskich-rp>

Trwają prace mające na celu zebranie niezbędnych informacji ww. wykazu. Przedstawiciel MNiSW zwrócił uwagę na trudności, które mogą się pojawić przy pozyskiwaniu danych od podmiotów niepodlegających nadzorowi Ministerstwa.

W celu ustalenia czy badania dotyczące zatopionych materiałów niebezpiecznych były lub będą prowadzone Przewodnicząca Zespołu zaproponowała przygotowanie stosownej ankiety i rozesłanie jej do podmiotów specjalizujących się w sprawach morskich (m.in. uczelni wyższych i instytutów naukowo-badawczych). Podkreśliła, że należy dołożyć wszelkich starań, aby wywiązać się z zadań zleconych Zespołowi, ponieważ jest to konieczne w celu pozyskania funduszy z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) na projekt mający na celu zbadanie 4 lokalizacji morskich uznawanych za potencjalnie niebezpieczne i wypracowanie planu neutralizacji tych zagrożeń.

Przedstawiciel MON poinformował, że realizacja zadania pn. „Rozpoczęcie prac mających na celu neutralizację min morskich w Zatoce Gdańskiej i Zatoce Puckiej zrzuconych w 1939 r. przez stawiacz min ORP Gryf (neutralizacja 18 zidentyfikowanych min)” została przełożona na maj w związku z koniecznością podjęcia działań interwencyjnych polegających na pilnej neutralizacji 9 niewybuchów (o wadze 25 kg każdy) wykrytych przy Terminalu LNG w Świnoujściu (tzw. gazoporcie).

MON podjął również pracę nad zadaniem pt. „Przygotowanie, na potrzeby realizacji zadań przez Zespół, zbioru definicji, terminów i pojęć dotyczących materiałów niebezpiecznych zalegających w obszarach morskich”. MON przygotował wytyczne określające zakres tematyczno-rzeczowy opracowania oraz instytucje resortu Obrony Narodowej, które delegują ekspertów do prac w zespole wewnątrzresortowym. Pierwsza informacja o stanie realizacji zadania zostanie przedstawiona członkom Zespołu Międzyresortowego przed końcem II kwartału 2024 r. Docelowo zestawienie definicji, terminów i pojęć zostanie przygotowane przed końcem III kwartału 2024 r.

Przedstawiciel MSZ poinformował, że przygotowuje stosowną informację dotyczącą działań podejmowanych na forum Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW), w odniesieniu do kwestii broni chemicznej zalegającej w Bałtyku. Polska cyklicznie organizuje na marginesie Konferencji Państw Stron Konwencji o zakazie broni chemicznej (CWC) w Hadze wydarzenia nagłaśniające problem zatopionej broni chemicznej w Bałtyku. Ostatnie z nich miało miejsce pod koniec listopada 2023 r.

Przewodnicząca Zespołu zachęciła do podzielenia się stanem przygotowań do realizacji zadań przewidzianych na II kwartał 2024 r.

Przedstawicielka GIOŚ zgłosiła trudności w realizacji zadania pn. „Opracowanie analizy możliwości dostosowania monitoringu stanu środowiska wód morskich w zakresie materiałów niebezpiecznych w oparciu o analizę dominujących presji i oddziaływań na wody morskie” ze względu na brak przyznania funduszy w budżecie na ten cel; zadanie zostanie częściowo zrealizowane w przyszłym roku w ramach II aktualizacji programu monitoringu wód morskich.

5. Omówienie ewentualnych planów legislacyjnych Członków Zespołu na ten rok, jeśli projektowane przepisy dotyczyć mają zatopionych materiałów niebezpiecznych

Sekretarz Zespołu przedstawił informacje na temat projektu ustawy o zmianie ustawy o obszarach morskich RP i administracji morskiej oraz ustawy Prawo wodne, który obejmować będzie między innymi:

- wprowadzenie obowiązku prowadzenia przez właściwego dyrektora urzędu morskiego wykazu badań prowadzonych na obszarach morskich RP i jego udostępnianie ministrowi właściwemu ds. gospodarki morskiej w celu ułatwienia egzekwowania przekazywania wniosków z ww. badań,

- wprowadzenie w ustawie o obszarach morskich RP i administracji morskiej rozdziału „Zatopione Materiały Niebezpieczne” obejmującego w szczególności: definicję zatopionych materiałów niebezpiecznych, wskazanie odniesień do istniejących przepisów w tej dziedzinie, wprowadzenie pozwolenia właściwego dyrektora urzędu morskiego na działania mające na celu neutralizację zatopionych materiałów niebezpiecznych (w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, komendantem morskiego oddziału Straży Granicznej oraz wojewódzkim konserwatorem zabytków właściwymi dla siedziby urzędu morskiego oraz po zasięgnięciu opinii Szefa Biura Hydrograficznego Marynarki Wojennej oraz Dyrektora Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa).

Podstawą opracowania ww. projektu były wnioski z prac Zespołu w roku 2023 r. W związku z powyższym poproszono Członków Zespołu o wsparcie w procesie legislacyjnym, w szczególności podczas uzgodnień międzyresortowych oraz na poziomie Rady Ministrów.

Przedstawiciel MON poinformował o przyjętym Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 lutego 2024 r. w sprawie systemów wykrywania skażeń i powiadamiania o ich wystąpieniu oraz właściwości organów w tych sprawach (akt wykonawczy do ustawy o obronie ojczyzny). Rozporządzenie określa organizację i warunki przygotowania oraz sposób funkcjonowania systemów obserwacji, pomiarów, analiz, prognozowania i powiadamiania o skażeniach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwość organów w tych sprawach. W skład systemu krajowego wchodzi systemy poszczególnych instytucji państwowych. System krajowy jest koordynowany przez Ministra Obrony Narodowej (ośrodkiem referencyjnym jest Centralny Ośrodek Analizy Skażeń w Dowództwie Generalnym Rodzajów Sił Zbrojnych). System jest przeznaczony do realizacji działań o charakterze interwencyjnym (nieplanowym) i dotyczy wszystkich skażeń, które mogą wystąpić na terytorium RP (przede wszystkim na zagrożenia występujących na lądzie).

Przewodnicząca Zespołu podkreśliła, że terytorium kraju to nie tylko ląd, ale również morze terytorialne. Członkowie Zespołu powinni dokładać starań, aby przepisy opracowywane przez ich resorty uwzględniały cały obszar kraju.

6. Omówienie wstępnych propozycji zadań do planu działań Zespołu na rok 2025

Sekretarz Zespołu przypomniał, że zgodnie z § 16 zarządzenia nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. (M.P. poz. 1042) Zespół przedstawia Radzie Ministrów do zatwierdzenia roczny plan działań Zespołu wraz z zapotrzebowaniem finansowym związanym z tymi działaniami w terminie do dnia 31 maja roku poprzedzającego rok, którego plan działań dotyczy. Następnie Członkowie Zespołu zostali poproszeni o zgłaszanie do Sekretarza Zespołu zadań do planu działań na przyszły rok w terminie do 19 kwietnia 2024 r.

Delegacja ministra ds. gospodarki morskiej jest w trakcie doprecyzowywania zakresu zadania na rok 2025, które dotyczyć będzie analizy wraków statków zatopionych na Polskich Obszarach Morskich (POM).

7. Przedstawienie przez Członków Międzyresortowego Zespołu informacji na temat podejmowanych w okresie od ostatniego posiedzenia działań związanych z materiałami niebezpiecznymi zalegającymi na obszarach morskich RP, w tym o projektowanych regulacjach prawnych, udziale w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz otrzymanych zgłoszeniach na temat zidentyfikowanych materiałów niebezpiecznych lub powiązanych z nimi problemów

Przedstawiciel UM w Gdyni poinformował o udziale w projekcie międzynarodowym MUNIMAP (Baltic Sea Munition Remediation Roadmap) realizowanym pod przewodnictwem Instytutu Oceanologii

Polskiej Akademii Nauk. Projekt zrzesza 17 partnerów z krajów Bałtyckich oraz ponad 20 partnerów stowarzyszonych (w tym przedstawiciele administracji, instytutów naukowych, organizacji i stowarzyszeń). Rezultatem projektu ma być opracowanie „mapy drogowej” neutralizacji zatopionej amunicji, propagowanie wiedzy na jej temat oraz analiza przepisów z różnych państw połączona z wymianą informacji między nimi. Projekt wpisuje się również w realizację ww. projektu finansowanego z KPO. W miarę pojawiania się informacji użytecznych dla Członków Zespołu, będą one przekazywane za pośrednictwem Sekretarza Zespołu.

Przedstawicielki MRiRW przedstawiły informacje na temat projektu rozporządzenia MRiRW w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 4. Wzmocnienie międzynarodowego zarządzania oceanami oraz przyczynienie się do zapewnienia bezpieczeństwa i czystości mórz i oceanów, ochrony na nich, a także zrównoważonego zarządzania nimi objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 oraz wysokości tej pomocy. Działanie wiedza o morzu umożliwia pozyskanie finansowania do wysokości 500.000 zł (do 100% kosztów) m. in. na:

- pozyskiwanie i przetwarzanie, w tym integrowanie, danych z zakresu stanu ekosystemów morskich, w tym danych które przyczynią się do poszerzania wiedzy na temat środowiska morskiego w kontekście zachodzących zmian klimatycznych oraz umożliwią poszukiwanie skutecznych narzędzi służących adaptacji do tych zmian;
- realizację projektów badawczych lub naukowych, sporządzanie ekspertyz, opracowań naukowych i opinii oraz tworzenie i utrzymanie baz danych oraz rejestrów w zakresie stanu ekosystemów morskich lub w zakresie planowania przestrzennego obszarów morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej;
- pozyskiwanie i przetwarzanie, w tym integrowanie, danych o stanie środowiska morskiego w celu wspierania podejścia ekosystemowego w zakresie planowania przestrzennego obszarów morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej;
- udział osób zajmujących się pracą badawczą, zbieraniem danych oraz opracowywaniem i wdrażaniem rozwiązań innowacyjnych z zakresu środowiska morskiego w szkoleniach, seminariach, konferencjach krajowych i międzynarodowych;
- popularyzowanie wiedzy z zakresu środowiska morskiego, w tym na organizację lub zlecenie organizacji szkoleń, seminariów, konferencji krajowych i międzynarodowych.

Beneficjentami programu mogą być: ministrowie właściwi ds. rybołówstwa oraz ds. gospodarki morskiej, urzędy morskie, uczelnie prowadzące kształcenie lub badania naukowe w zakresie rybołówstwa morskiego, gospodarki morskiej lub środowiska morskiego, instytuty badawcze prowadzące badania naukowe lub prace rozwojowe w zakresie rybołówstwa morskiego, gospodarki morskiej lub środowiska morskiego, instytuty naukowe prowadzące badania naukowe lub prace rozwojowe w zakresie rybołówstwa morskiego, gospodarki morskiej lub środowiska morskiego i organizacje pozarządowe realizujące statutowe zadania w zakresie ochrony środowiska morskiego, ekosystemów morskich lub poszerzania wiedzy na temat zmian klimatycznych i adaptacji do tych zmian.

Przewodnicząca Zespołu zaproponowała, aby GIOŚ rozważył skorzystanie z tego funduszu na zrealizowanie swojego zadania przypisanego na II kwartał 2024 r.

Przedstawicielka GIOŚ wyraziła wątpliwość co do celowości takiego działania ze względu na plany opracowania II aktualizacji programu monitoringu wód morskich w roku 2025. Ponadto poinformowała o przeprowadzeniu w lutym 2024 r. konsultacji społecznych II aktualizacji wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich. Utworzono nową stronę internetową

(<https://rdsm.gios.gov.pl/pl/oceny-6-letnie/druga-aktualizacja-wstepnej-oceny-2016-2021>), na której dokument został udostępniony. Zebrane w ramach konsultacji uwagi zostaną przekazane do uzgodnienia ministrom właściwym ds. gospodarki wodnej, ds. gospodarki morskiej oraz ds. rybołówstwa.

8. Sprawy różne / wolne wnioski

Sekretarz Zespołu przypomniał o zadaniach na II kwartał 2024 r. wynikających z Planu działań Zespołu na rok 2024 oraz o terminie przekazywania propozycji zadań na rok 2025, który został wyznaczony na 19 kwietnia 2024 r.

9. Zakończenie posiedzenia

Na tym posiedzenie Zespołu zakończono.

Załączniki do protokołu:

Załącznik nr 1 – Lista obecności

Załącznik nr 2 – Uchwała nr 4/2024 Międzyresortowego Zespołu do spraw materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z prac Zespołu zrealizowanych w roku 2023

Dominika Dłutek-Malinowska

Sekretarz Zespołu

Natalia Zając

Przewodniczący Zespołu

1. Natalia Zając – Ministerstwo Infrastruktury
2. Kamil Rybka – Ministerstwo Infrastruktury
3. Dominika Dłutek-Malinowska – Sekretarz Zespołu; Ministerstwo Infrastruktury
4. Jan Młotkowski – Urząd Morski w Gdyni
5. Zenon Kozłowski – Urząd Morski w Szczecinie
6. Sebastian Kluska – Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa
7. Janusz Misiak – Ministerstwo Obrony Narodowej
8. Paweł Durys – Ministerstwo Obrony Narodowej
9. Małgorzata Marciniewicz-Mykiet – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
10. Andrzej Zbylut – Ministerstwo Klimatu i Środowiska
11. Cezary Falkiewicz – Ministerstwo Aktywów Państwowych
12. Maciej Thorz – Ministerstwo Infrastruktury
13. Paweł Pełka – Ministerstwo Infrastruktury
14. Barbara Lewkowska – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
15. Małgorzata Wierzbicka – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
16. Joanna Szlinder-Richert – Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy
17. Tadeusz Bednarczyk – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
18. Katarzyna Kordyka – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie
19. Janusz Wawrzyniuk – Ministerstwo Spraw Zagranicznych